

To: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl; 'Walravens, drs. J.A.M.' [redacted] 5.1.2e @minaz.nl; [redacted] 5.1.2e
 [redacted] 5.1.2e @minaz.nl; [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl
Cc: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl
Sent: Tue 2/2/2021 5:06:14 PM
Subject: RE: cijfers
Received: Tue 2/2/2021 5:06:13 PM

Beste allen,

Ik denk dat er

From: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>
Sent: Tuesday, February 2, 2021 5:59 PM
To: 'Walravens, drs. J.A.M.' <[redacted] 5.1.2e @minaz.nl>; [redacted] 5.1.2e, <[redacted] 5.1.2e @minaz.nl>; [redacted] 5.1.2e
 <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>
Cc: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl; [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>
Subject: cijfers

Hoi [redacted] 5.1.2e

Ik wilde het even laten met die cijfers maar na overleg met [redacted] 5.1.2e toch nog even kort bericht:

-die van 2/3 besmettingen UK variant (ipv de helft zoals in de speech) staat nu ook in de krant en het Epi nieuwsbericht (zie <https://www.nu.nl/coronavirus/6113945/rivm-schat-dat-twee-derde-besmettingen-in-afgelopen-week-britse-variant-was.html>).).

De 50% heeft te maken met het % van de mensen met een positieve testuitslag die de UK variant heeft.

Ook de andere getallen waar ik een commentaar bij zetten (die 70% groei per week met r van 1.3, ipv verdubbeling) komen bij [redacted] 5.1.2e vandaan.

Het is natuurlijk uitgesloten is dat ik zelf rekensommen zou gaan zitten maken, maar ik snap uiteraard dat je bij de cijfers zou blijven van [redacted] 5.1.2e ipv mijn comments. Vandaar [redacted] 5.1.2e ook even in de CC.

Met hartelijke groet,

[redacted] 5.1.2e

Prof. dr. [redacted] 5.1.2e | [redacted] 5.1.2e

RIVM Centrum Gezondheid en Maatschappij | Corona Gedragsunit - wetenschappelijke basis
 Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven / Postbus 1 (postbak [redacted] 5.1.2e | 3720 BA Bilthoven

T +31 30 [redacted] 5.1.2e secretariaat) | M +31 6 [redacted] 5.1.2e | E [redacted] 5.1.2e @rivm.nl | Tw [redacted] 5.1.2e

RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

From: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @minaz.nl>
Sent: dinsdag 2 februari 2021 14:59
To: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>; [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @minaz.nl>; [redacted] 5.1.2e
 <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>
Cc: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl
Subject: RE: gedragsadvies speeches 2 feb

Dank nogmaals allen, zeer bruikbaar.

[redacted] 5.1.2e voor aller zekerheid: ik heb [redacted] 5.1.2e vanmorgen gevraagd naar de epidemiologische cijfers te kijken en die maakt

echt andere rekensommen dan jij op de R en de Britse variant. Ik blijf op deze punten toch maar even in zijn hoek 😊.

Van: [redacted] [redacted]@rivm.nl]

Verzonden: dinsdag 2 februari 2021 11:09

Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]

CC: [redacted])'

Onderwerp: RE: gedragsadvies speeches 2 feb

Dank [redacted] helder verhaal.

Hier mijn suggesties, tussen de bedrijven door en ook nog wat checks gedaan op de cijfers bij epidemiologie. Ik had geen tijd dit af te stemmen met [redacted]

Met hartelijke groet,

[redacted]

Prof. dr. [redacted] | [redacted]

RIVM Centrum Gezondheid en Maatschappij | Corona Gedragsunit - wetenschappelijke basis
Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven / Postbus 1 (postbak [redacted] | 3720 BA Bilthoven

T +31 30 [redacted] (secretariaat) | M +31 6 [redacted] | E [redacted]@rivm.nl | Tw @ [redacted]

RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

From: [redacted] <[redacted]@minaz.nl>

Sent: dinsdag 2 februari 2021 09:27

To: [redacted] <[redacted]@minaz.nl>; [redacted] <[redacted]@rivm.nl>; [redacted]

<[redacted]@rivm.nl>

Cc: [redacted])' <[redacted]@minvws.nl>

Subject: RE: gedragsadvies speeches 2 feb

Collega's, zie bijgevoegd de werkversie die nu op allerlei bureaus ligt. In verhaal MP dus veel dilemma's. Hugo de Jonge gaat in op perspectief via de routekaart en vaccinaties/testen. Ik verwacht een intensieve en lange MCC waar zeker nog wijzigingen uit komen.

Hgr. [redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 29 januari 2021 11:48

Aan: [redacted]; [redacted])'

CC: [redacted]

Onderwerp: gedragsadvies speeches 2 feb

Hallo [redacted]

Hierbij ons gedragsadvies voor de speeches voor dinsdag a.s.

We hebben een globale opzet gemaakt van een redeneerlijn waarvan wij denken dat dit vanuit gedragsperspectief en draagvlak zinvol is.

Daaronder de specifieke punten zoals eerder besproken met daarin nog wat concretere tips hiervoor.

Succes weer aankomende dagen! We staan dinsdag ook weer paraat voor snelle feedback.

Globale opzet

1. Update: Waar staan we nu met de besmettingen en de nieuwe variant? Wat is de prognose? [compliment dat we de oude variant onder de 1 hebben, maar helaas gooit die nieuwe roet in het eten]

Risico communicatie: % positief bij klachten, hoeveel mensen nu die nieuwe variant hebben, hoeveel besmetting a symptomatisch is (is dat 50%?).

2. Perspectief: Wat zijn de fases die te verwachten zijn bij aanhouden huidige maatregelen en maatschappelijke activiteit, maar met het nieuwe virus? Hoe erg gaat het worden? En welke impact gaat de toename in vaccineren hebben? Wanneer gaat dat weer terug: kunnen we als alle 70+ zijn gevaccineerd, een aantal weken later verwachten dat de druk op de zorg zo afneemt dat we weer meer kunnen? Dus fases die eraan komen van wat ons te wachten staat. Eerlijk, open en realistisch.

3. Zijn er maatregelen nu waarvan het prijskaartje te hoog is: welke, waarom? Die gaan dan teruggedraaid worden? Welke impact heeft dat op de verspreiding en wat gaan we daaraan doen (wat komt er dan extra of voor in de plaats; hoe goed werkt dat)?

4. Wat zijn de andere negatieve effecten op NL? Wat gaat de overheid doen om ons hier doorheen te loodsen?

5. Waar is de winst te halen in het naleven: wie speelt daar een rol in? Spreek deze groepen aan.

Werkgever: laat je werknemers volledig thuis werken als dat kan. En als ze op het werk komen garandeer dan de 1,5 meter.

Winkels: reguleer het aantal klanten zodat je de 1,5 meter kunt garanderen.

Burger: Beperk je bezoek en houd afstand van elkaar tijdens het bezoek. Was je handen vaak en nauwkeurig. Houdt afstand en als het te druk is ga weg.

Bij klachten, niet aanzien maar meteen testen: je draagt het virus het meest over als je klachten net starten. Houdt dan afstand van huisgenoten.

6. Lichtpunten, initiatief? [Pilots gemeenten gaan beginnen maar die zetten in op verspreiding in kaart brengen, niet het virus onder controle krijgen. Evenementen om gecontroleerd bezoek aan stadions en theater weer mogelijk te maken (check?) [veel zwaarder inzetten op mogelijk maken gedrag en mensen actief ondersteunen mbv landelijke en lokale campagnes?]

Of moeten we door de zure appel heen bijten en gaan we bij gelijkblijvend gedrag, maatregelen en vaccinatie tempo nog flink in de problemen komen? [Dan is dat de eerlijke boodschap?]

Gedragseffecten als er nu versoepelingen worden aangekondigd**Aandachtspunten om vertrouwen in beleid te behouden / te verhogen zodat men de maatregelen blijft naleven**

Leg concreet en specifiek uit per maatregel die versoepeld wordt waarom dit nu wel kan, waarom dit nu wel verantwoord en veilig is of waarom het geen zinvolle maatregel was of dat de maatschappelijke kosten te hoog zijn gebleken. Ondanks de nog steeds hoge druk op de zorg en de Britse variant die nog steeds toeneemt. Als dit niet helder kan worden uitgelegd kan dit ten koste gaan van vertrouwen in het beleid en aanpak. Met als gevolg dat de naleving van maatregelen minder kan worden. We hebben helder, gericht leiderschap nodig dat perspectief en een route biedt. Dat komt niet zo over als maatregelen die net zijn neergezet, weer afgeschaald worden voordat ze effect hebben kunnen sorteren.

Leg uit hoe het openen van PO en KO verantwoord en veilig kan: betekent dit aanscherping van de huidige gedragsregels? Of is het veilig met de al bestaande gedragsregels? Geef handvatten om dit veilig en verantwoord te kunnen doen (of geef aan dat de branche hier in gaat helpen oid), zodat ouders hun kinderen weer met een gerust hart naar school en de opvang willen brengen. En personeel het vertrouwen geeft dat ze dit kunnen. Zet de versoepelingen duidelijk in perspectief t.o.v. het grote pakket van maatregelen dat nog wel blijft. Dit zijn enkele versoepelingen die nu onderbouwd verantwoord zijn, maar voor de rest blijven alle maatregelen onverkort van kracht omdat het risico niveau nog steeds zeer ernstig is. Spreek vertrouwen uit dat mensen dit kunnen.

Benadruk dat nog steeds heel veel mensen de maatregelen goed naleven, complimenteer ze daarvoor en erken dat het moeilijk is, dat het lang duurt. Dat het wordt gezien en gehoord dat heel veel mensen het moeilijk hebben.

Benoem wat er wordt gedaan om de moeilijke situatie te verlichten (flankerend beleid): ondersteuningspakketten voor ondernemers, hulp bij leerachterstanden, schuldhulp etc.

Leg uit dat de situatie, zeker met alle nieuwe variaties, snel verandert en dus vraagt om adaptief beleid. Daarom is het moeilijk om

te lang vooruit te kijken: we doen wat nodig is en waar de situatie om vraagt.

Hoe en in welke vorm kan een perspectief helpen om de maatregelen vol te blijven houden?

Wees realistisch en duidelijk, te grote vergezichten nu zullen aanvoelen als niet realistisch en kunnen potentieel de geloofwaardigheid ondermijnen en dat helpt niet om mensen te motiveren om het langer vol te blijven houden.

Als je iets presenteert doe alleen als je zeker weet dat je dit waar kunt maken (dus wees eerlijk). Benoem ook de onzekerheden. En kom er op terug als je het niet waar hebt kunnen maken. Als het mogelijk is om met duidelijke indicatoren te werken (b.v. aantal IC opnames minimaal twee weken onder bepaald niveau dan volgende stap) dan helpt dat om helderheid te geven over volgende stappen in afschaling (maar ook weer eventuele opschaling). Beperk het aantal indicatoren/cijfers wel zo veel mogelijk, of geef alleen de belangrijkste aan. Dit omdat te veel cijfers niet blijven hangen en daarmee dus geen effect hebben of juist verwarring geven. De sleutel hier is om in fases te spreken. Als de oudere mensen zijn gevaccineerd, dan is de verwachting dat de ziekenhuis opnames omlaag gaan. Dan gaan we voorzichtig kijken naar versoepelen (sociaal). En vaccineren van de laatste grote groep gezonde mensen onder de 60 is essentieel om echt weer terug te kunnen naar helemaal normaal.

Wees transparant in hoe de routekaart tot stand is gekomen; bijvoorbeeld welke procedures daarbij gevolgd zijn, wie in het beslisproces geïncludeerd is, en hoe afwegingen gemaakt zijn. En hoe deze gebruikt gaat worden de komende tijd: hoe gaat inschaling in zijn werk, wie adviseert daarover, welke belangen worden meegewogen (wordt naast OMT advies ook andere adviezen ingewonnen die meewegen?).

Koppel indicatoren aan sectoren: wie kan wat bij welke niveau wat ongeveer verwachten? Vooral ondernemers hebben hier veel behoefte aan. Het is belangrijk om sectoren hier zo specifiek mogelijk te benoemen.

Geef indien mogelijk een globaal tijdsplan aan, maar alleen als dit met enige zekerheid kan, doe het anders niet.

Benoem concreet wat er nu al wordt gedaan zoals grootschalig testen en de fieldlabs, maar geef daarbij ook de juiste verwachtingen (wat is het doel, meer zicht op het virus of de samenleving weer verder open?) en een realistisch perspectief. B.v. voor de fieldlabs: het zijn pilots, het duurt nog tot half mei voor we iets weten en geef aan wat de vervolgstappen zijn: bij goede resultaten opschalen indien de situatie/cijfers dat toelaten. Als de cijfers het niet toelaten kan het nog langer duren voor we gaan opschalen.

Geef ook uitleg over aanpassingen in de vaccinatiestrategie, waarom deze nodig waren en hoe het er uitziet voor de komende maanden. Welke fases zijn er in vaccineren (update van vorige persco) en hoe is dat gekoppeld aan afschalen en naleven? Benoem ook hier de onzekerheden zoals productie van vaccinaties, besmettelijkheid na vaccineren en effectiviteit van vaccins tegen varianten en wat er aan wordt gedaan om hier helderheid of meer zekerheid over te krijgen.

Wat moet ieder van ons nu nog steeds doen om het virus er zo snel mogelijk onder te krijgen?

testen bij klachten: Britse variant verspreid zich snel, risico op positieve test groeit. Wees alert en handel snel: ook lichte klachten = direct testen.

quarantaine- en isolatieadviezen volgen: als alle mensen die nu besmettelijk zijn geen sociale contacten zouden hebben tot ze niet meer besmettelijk waren, zou het virus weg zijn. Quarantaine en isolatie werken.

beperk bezoek

werk thuis

houd afstand, was vaak je handen, draag een mondkapje, hoest en nies in je elleboog.

Wat zijn de gevolgen van de rellen?

Onze inschatting is dat mensen erg geschrokken zijn, maar door het kordate optreden van de politie, het OM en burgemeesters is er nog steeds vertrouwen in hen en in de rechtsstaat (er loopt momenteel een opiniepeiling waar we vandaag resultaten van hebben om te kijken of deze inschatting klopt, we sturen deze nog na).

Geef vooral aandacht aan de dingen die goed zijn gegaan: bijna alle Nederlanders hebben gehoor gegeven aan de avondklok, goed optreden van de politie, steunfonds. Geef zo min mogelijk aandacht aan de rellen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en Committed to health and sustainability